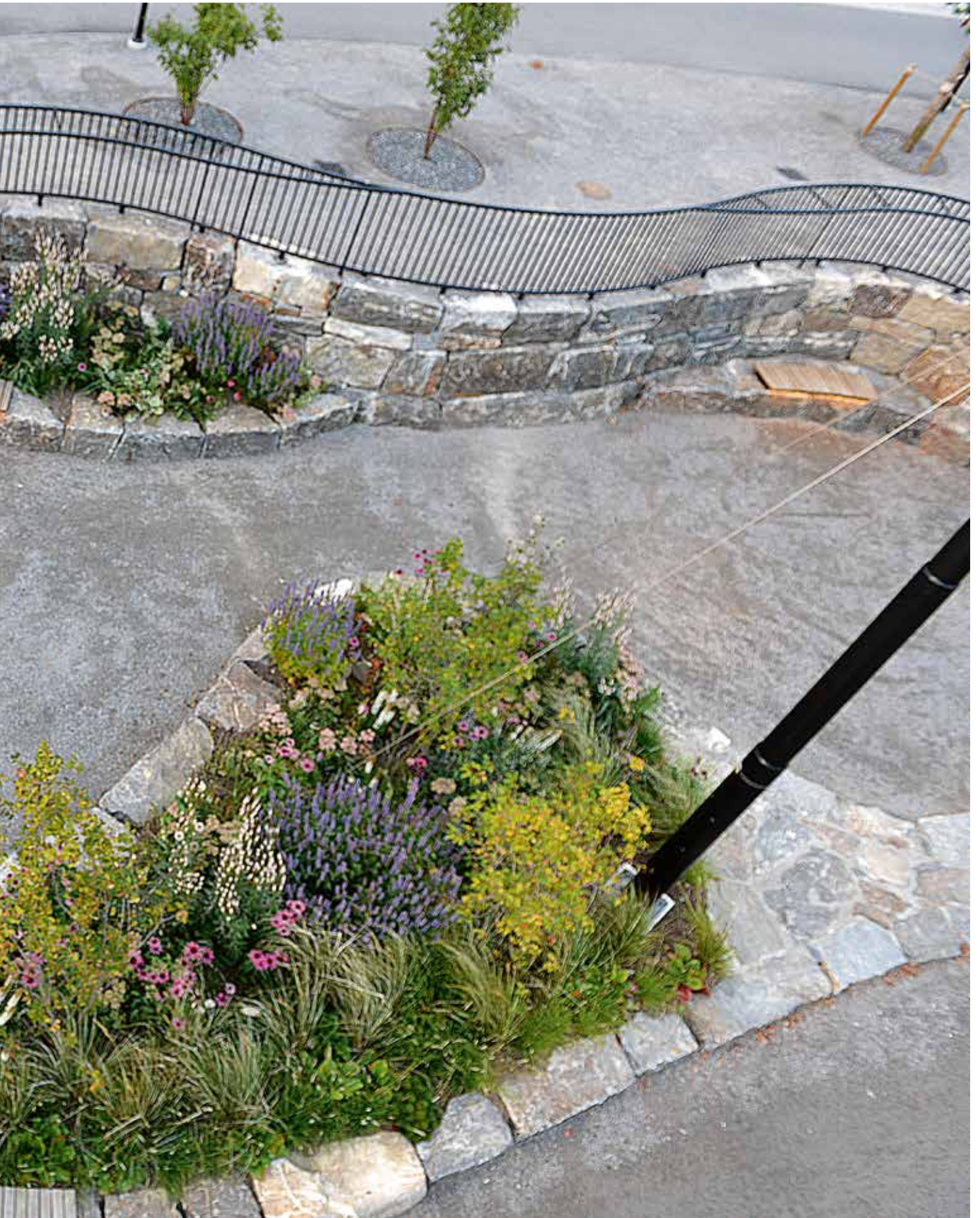

Medskapande, återbruk och årstidernas växlingar. Så lät förutsättningarna när Umeå skapade Årstidernas park. I skogen hittades ett större parti bortglömd kajsten som återuppstod som en slingrande stödmur, och som genom "ett trolleri" sattes parken på plats.

TEXT PETER WILLEBRAND FOTO ANDERS MÅRSÉN

Inför kulturhuvudstadsåret 2014 bestämde sig Umeå kommun för att bygga ytterligare en del i parkstråket "Staden mellan broarna". En anonym strandpromenad vid älven, dominerad av en överdimensionerad vägremsa, skulle bli en grön oas av stadsparkskaraktär.

Uppdraget gick år 2012 till arkitektkooperativet Combine, som ansåg det viktigt att placera in projektet i en större stadsomvandling. Tidigt inleddes en dialog med berörda aktörer, från tjänstemän och parkarbetare till medborgare, i linje med kulturhuvudstadsårets tema av medskapande ("co-creation city"). På konkret stadsbyggnadsnivå var parkens uppgift att koppla samman stadsdelarna Rådhusparken, Kyrkbacken, Vänortsparken med strandpromenaden vid Konstnärligt campus.

– Upplägget var en samrådsprocess med allt från workshops med politiker till enskilda förslag från engagerade kommuninvånare, men tidplanen var knapp. Därför lämnade vi medvetet processen öppen, det gällde även när parken senare stod färdig. Vi kallar idén "den tomma lägenheten", säger landskapsarkitekten Anders Mårsén.

Idén till en stödmur som inramning kom upp tidigt i projektet. Men Combine hade svårt att hitta ett material som budgeten kunde bära. Den oväntade lösningen kom när ett större parti gammal kajsten, som hade legat bortglömd i skogen sedan 80-talet, påträffades. Ett ypperligt exempel på återbruk.

– Stenen hittade tillbaka till sitt ursprungliga älvnära läge.

Muren böljar i plan och skapar olika mikroklimat för både människor och växter, med attraktiva och skyddande lägen i tidig vår eller vid blåsig väder.

– Den ritades dit för att kunna skapa mer användbar yta på en tidigare sluttande mark. Eftersom den tidigare "halvparken" inte var så välbesökt och en stor del av det som senare blev park var en flerfilig väg, upplevde många att platsen "trollades fram ur ingenstans".

Muren skapar två nivåer: en lägre mot älven och en högre mot Strandgatan.

– Vi skapade ett brett stråk för gång, cykel och vistelse efter idé från ett medborgarförslag. Kvinnan som hade lämnat in förslaget ville att Umeå skulle få sin egen Copocabana, en "Umecabana".

Murens böljande linjer fångas upp i ett lika böljande metallräcke som skapar utsiktsskärningar mot älven.

Combine blev förvånade när de för ut och tittade på "några stenar i skogen". Kajsten blev projektets guldgruva. Arkitekten Magnus Schön agerar skalgubbe.

"Kvinnan som hade lämnat in förslaget ville att Umeå skulle få sin egen Copocabana, hon kallade det Umecabana."

– Räcket är ett mästerverk av metallentreprenören. Det har anpassats i både i höjd och plan mot lokala variationer i stenyta, med borrhålen på rätt plats på ovensidan av stenen och inte i skarvarna.

Men det finns fler exempel på återvinning. En granittrappa som revs i Rådhusparken fick ta plats här som del i en räddningstrappa. Bevarande och flytt av träd inom parken och från andra delar av Umeå har också varit viktigt.

– Vi har också använt lokalt material till stensmjöl och prioriterat det före ett ljusare material som kanske hade varit snyggare. Vi har inte beställt utländsk natursten, men vi beställde nybruten gotländsk kalksten till två trappor.

En viktig del i projektet är att delar av Strandgatan har sänkts drygt en meter.

– Det märks inte om man inte redan känner till det, men det skapar en bättre visuell kontakt med Konstnärligt campus, som parken länkar till i öster.

Riktningen mot Vasagatans förlängning har plats reserverats för ett växthus, som ett avslut på en evenemangsgata.

– Det har varit en önskan och snackis bland invånare och politiker. Vasagatan håller på att utvecklas till en mer aktiv gata med Norrlandsoperan i andra änden mot tågspåret och med gitarrmuséet Guitars som nytt tillskott på vägen.

En viktig del i Umeås ansökan om att bli kulturhuvudstad 2014 var den samiska indelningen av året i åtta årstider.

– Det inspirerade oss att försöka göra en park som kan leva under hela året. Det gav bland annat upphov till idén att låta stödmuren kurva sig och skapa läplatser i södvänt läge med utsikt över parken, säger Anders Mårsén. ■

Muren av kajsten (längst till vänster) skiljer den lägre, lugna parknivån från den övre "Umecabanan" med utsiktshäng och cykelbana.

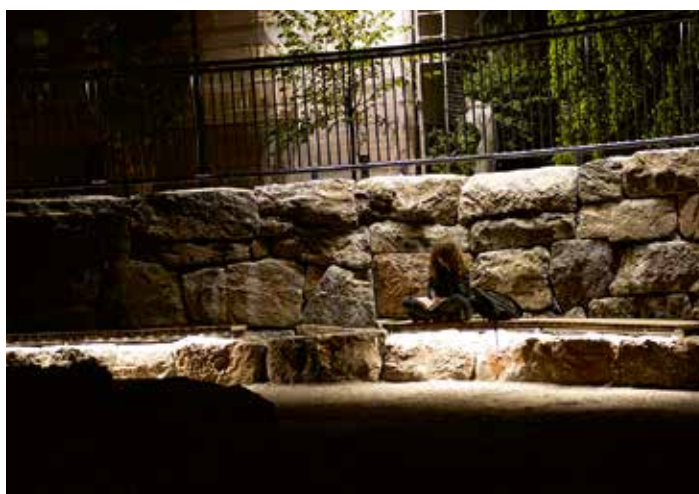

▲ Insekter och fjärilar trivs i det varma, vindstilla klimatet vid muren och perennerna. Där kan de finna boplatser i skarvarna. Stensättarna har lagt stor möda på att välja ut och placera de gamla kajstenarna.

▲ Svängd trappa i måttbestämd Gotlandskalksten. Fin fotoplats för en avgångsklass. Trappräcket har infälld belysning. Till vänster en sparad poppel.

Projekt: Årstidernas park, Umeå.
Arkitekt: Combine Arkitekter – Anders Mårsén, Caroline Almqvist, Elin Olsson Eveliina Havfenstein Säteri, Magnus Schön, Magnus Lövendal och Petter Hauffman.
Beställare: Umeå kommun.
Stenentreprenör: Strixen Stenentreprenad.
Stenleverantör: Slite Stenhuggeri (ny Gotlandskalksten).

▲ Belysning integrerad i en konsolad extraliggare i räcket skapar ett släppljus på muren i nischerna, vilket ger en rytm till ljusbilden. Träbänkarna har monterats på en lägre stenmur med ledslingor under.